

BÉCSI POSTA

A BORNEMISZA PÉTER TÁRSASÁG KULTURÁLIS ÉRTESETŐJE
Új sorozat, XVII. évfolyam, 7. (132.) szám
Bécs, 2022. október

Reha Gyögy

Mint egy árnyék

Öninterjú, koronás időben, a képzőművészetről és a színházról

„A szabadság vezeti a népet?”
(Delacroix-parafrazis)

– *Ötven éve figyeled a hazai kulturális életet. Most a kortárs képzőművészet terén szerzett tapasztalataidról beszélgetünk. Fekete György, a Magyar Művészeti Akadémia tiszteletbeli elnökével készült, talán utolsó interjúban, 2020. április 15-én elhangzott gondolattal kezdeném: „A kortárs műveket egyre kevesebben értik. A vizuális művészetek, a kép, festmény, kispasztika, a fotó kikerült az átlaglakásokból. Nincs az a fogyasztó kulturális középosztály, aki haza viszi e műveket.” (Feladatunk hasznossá válni a nemzet számára. Zana Diána beszélget Fekete Györggyel, 2020. április 15. Elérés: <http://www.neplelek.hu/tag/fekete-gyorgy/>) Egyetértesz?*

– Ez rögtön két kérdés, ugyan összefüggnek. A második mondattal, hogy nincs a lakásokban kortárs művészet, azaz nincs az emberek életében, azzal teljesen egyet értek. Azoknál az ismerőseimnél sem látok kortárs alkotásokat, akik anyagilag megtehetnék. Miért? Két oka van. Egyik, hogy nincs olyan hely, ahol ilyet vehetne. A másik, hogy azokat a dolgokat, amit kortárs kiállításon általában lát, nem tenné a lakása falára. Fekete György az említett interjúban az elmúlt ötven esztendővel indokolja. Ebben téved. A 70-es években voltak a Képcsarnok Vállalatnak boltjai, ahol kortárs műveket lehetett elfogadható áron venni. Az állam rendszeresen vett műveket, amiket ezekben a boltokban árult. Sokan húzták az orrukat az ott levő dolgokon. Pedig zsúrizett művek voltak, ami azt jelentette, hogy egy bizonyos színvonalat el kellett, hogy érjenek. Persze az akkori idők ízlésének megfelelően. Tehát rögtön látni, hogy állami szerepvállalás nélkül nálunk nem megy. Egyszer vidéken voltam barátom szüleinél, akik földműveléssel foglalkoztak. Házukban csodálkozva fedeztem fel a falakon egy-két jó minőségű tájképet. Az a környezet köszönt vissza a képekről, amiben éltek. Elmesélték, hogy a termények eladása után bemennek a közeli nagyvárosba a szükséges dolgokért. Ha maradt egy kis pénzük, a helyi Képcsarnok boltjában vettek valamit, ami tetszett. Ilyen egyszerű. Persze nem hiszem, hogy egy ma végzett festő a tájat szeretné megörökíteni. De erről később. Emlékszem, itt vettem, azt hiszem, 1500 forintért egy Somogyi Győző nyomatot. Ma is megvan. Az Astoria közelében volt egy bolt, ahol iparművészekről lehetett dolgokat venni. Szőnyeget, függönyanyagot, lámpákat, kávé és teáskészleteket. Kisebb használati tárgyakat. Mindig bementem báméskodni. Vettem ott egy falilámpát. Sokáig megvolt. Szerettem. Ez a kulcsszó. Barabás Marcitól vettem a hetvenes években egy képet, ami ma is a lakásom falán van. Miért? Mert szeretek ránézni. Egy műalkotással való találkozás, legyen kép, zene, színház, mozi, egy érzelmi találkozás. De a kép, a szobor, satöbbi, áru is. Hol láthat és vehet ma az ember egy képet elérhető áron vagy egy olcsóbb nyomatot? Sehol. És ha lenne, arra fel kéne hívni a figyelmet, azaz népszerűsíteni kell. Ilyen helyek már évtizedek óta nincsenek.

– *Miért?*

– Szerintem elsősorban lustaság, érdektelenség és igénytelenség. A kiállítóhelyek üzemeltetői, de a művészek részéről is. Ha az állam nem csinálja, a művészek önszerveződésre képtelenek. Mindent az államtól várnak, hogy aztán kritizálják. A kortárs kiállítóhelyekről nem tud valamit megfizethető áron hazavinni a néző. Itt kéne elsősorban a kiállításokhoz kapcsolódó, olcsóbb, sokszorosított dolgokat árulni. De ezzel foglalkozni kell. A Műcsarnok shopja egy vicc. A Ludwigé is rossz helyen van. Egyik helyen sem árulnak műveket. A többi kisebb kiállítóhely nagy része még kiállításra sem alkalmas.

– *Hogy érted ezt?*

– Vannak helyek, melyek amióta megvannak, harminc, negyven éve semmit nem változtak, és már megnyitáskor rosszak voltak. Például a Ferencvárosi Pincegaléria. Nem lehet belátni. Ki megy szívesen egy pincébe? Ha rajtam múlna, pincében semmilyen bolt nem lehetne, csak raktár. A Karinthy Szalon sem sokkal jobb. A Józsefvárosinak sincsenek kirakatai. Keresni kell a kiállítást. A Várnegyed Galériát sem látni az utcáról. A Vizivárosi is egy szuterén, plusz kényelmetlen. Egyszer ott voltam egy könyvbemutatón. A túl kicsi galériában a lépcsőn is ültek. Köztük idős, Kossuth-díjas művészek. Lehangelő volt, de megérdemlik. A Forrás Galéria ugyan főútvonalon van, de kicsi és előnytelen. A Bartók 32 egy jó terem, de kívülről nem hív. A művészek már rég összefoghattak volna és az önkormányzatoktól kérhettek volna egy cserét, de csak magukra gondolnak, és ilyet csak közösen lehet elérni. Annyi üzlethelyiség üresedett meg az évtizedek során, ahol közvetlen az utcáról lehetne belátni a kiállítóterembe. Persze nem ismerem az összeset, és van jó példa is, mint a Hegyvidék, a Várfok, a Vintage vagy az A38. A magángalériák zöme lakásokban van, és ők sem árulnak olcsó dolgokat. De, hogy ott mi történik, az a tulajdonos magánügye, aki a saját ízlésének megfelelően azt csinál a pénzével, amit akar.

– *Ha valaki mégis vásárolni szeretne, akkor csak a műterembe mehet?*

– Ilyet csak egy gyűjtő tesz, nem az egyszerű érdeklődő. Megszerezni a művész címét, telefonját satöbbi, túl sok munka. Akkor már egyszerűbb egy poszttert venni valahol. A művészhez csak egy kis réteg megy, akinek valamiért sok fölösleges pénze van. Ha egy átlagos néző eljut egy műterembe, ott azonnal sokk éri. Az árak. Több művész képeinél milliókra gondol. Pedig ezeknek a százezres és nem a milliós sávban kéne lenniük. De, kevesebért nem adja, még akkor sem, ha azok műtermében hegyekben állnak. Nem érdekli a vásárló, akinek erre nincsenek milliói. Füttyül arra, hogy a munkája valakit örömmel tölti el. Pedig ez lenne a lényeg: „A legnagyobb, amit ember tehet, hogy örömet szerez” – írja Hamvas Béla. Ha a vásárló pár év múlva szeretné eladni, mert azt hitte valami értékállót vett, akkor éri a másik csalódás. Nem tudja eladni, legtöbbször még annyiért sem amennyiért vette. Itt a kör bezárul. Csak meg kell nézni a kortárs árverések eredményeit. Azok a gyűjtők, akik az utóbbi évtizedekben a rájuk szakadt sok pénzt kortárs művészetbe fektették, most gondban vannak. A gyűjtemény teher lett. Szívesen megszabadulnának tőle. De eladni, talán csak egy-két darabot tudnak a több száz, néha több ezer műtárgyból. Közgyűjteménynek sem kell. Nincs hely a tárolásra és munkát senki nem akar ajándékba, mert azzal foglalkozni kell. Ilyen luxust Ausztriában csak az tud megengedni, aki mögött saját cége termeli folyamatosan a pénzt, így a tulajdonos élhet drága hobbijának. Ezek aztán gyakran a saját költségükön építenek, egy nemcsak kiállításra, hanem más programokra is alkalmas épületet. Ilyen nálunk nincs és valószínűleg egyhamar nem is lesz.

MEGHÍVÓ

A Bornemisza Péter Társaság novemberi rendezvényére

Előadónk:

Reha György

A kortárs képzőművészet helyzete Magyarországon

2022. november 6-án, vasárnap, d.u. 17:30 órakor
A rendezvény helyszíne: Bécs 6., Capistrangasse 2/15

Életrajz

Reha György 1953-ban született. Azt hitte, művész lesz, így lett 1972-ben a szentendrei Vajda Lajos Stúdió egyik alapító tagja. 1975–76-ban a Toldi mozi klubjában kiállításokat szervezett [www.toldigaleria.hu], 1981-ben ugyanott a Toldi Fotógalériát vezette, amelyről a Múcsarnokban 2017-ben készült emlékkiállítás. 1984 óta Bécsben él, de rendszeresen hazajár. A Székesfehérvári Egyházmegye Kortárs Képzőművészeti Gyűjteményét vezette tíz éven át. Az elmúlt fél évszázad alatt szerzett tapasztalatai alapján foglalja össze a kortárs képzőművészetről és a színházról alkotott gondolatait.

Orczy Emma bárónő - Magyarországon alig ismert világhírű magyar író

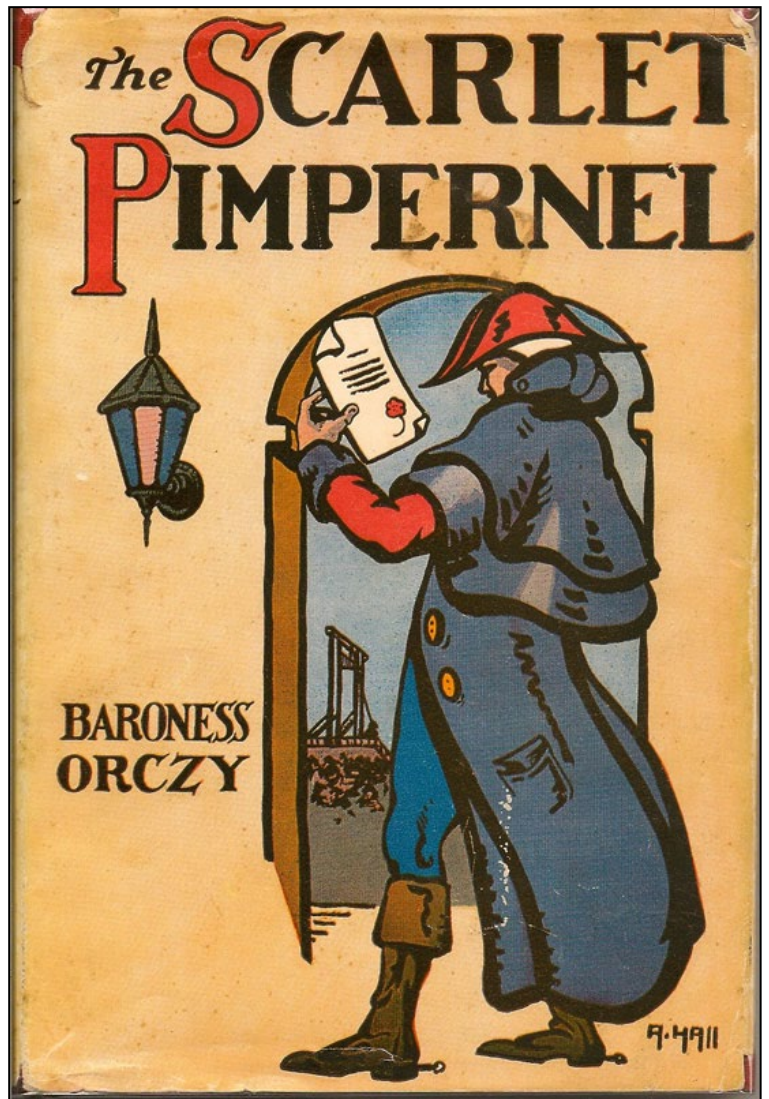
Egy Heves megyei kis falu, Tarnaörs a szülőházája annak a múlt században rendkívüli irodalmi hírnévre szert tett magyar írónőnek, akinek egyik könyvéből anno több mint 17 millió példányt adtak el, s akit nem anyanyelvén, hanem angolul írt alkotásai tettek világhírűvé. Nevét kráter őrzi a Marson.

75 éve, 1947. november 12-én Henley-on-Thames-ben hunyt el Orczy Emma bárónő, az első "szuperhős", a Vörös Pimpernel megalkotója, világszerte az egyik (ha nem a) legismertebb magyar író.

Báró Orczy Bódog zeneszerző, a Nemzeti Színház intendánsa és szentgyeydi Wass Emma grófnő gyermekeként született 1865-ben Tarnaörsön Orczy Emma bárókisasszony. Teljes nevén: Emma Magdolna Rozália Mária Jozefa Borbála Orczy de Orci.

Az intendáns, bár jó szándékú művészetpártoló volt, egyszer mégis negatívan nyilatkozott a magyar drámai színészetéről, ennek következtében a művészek sztrájkba léptek, s ez lemondásához vezetett. Helyét Podmaniczky Frigyes foglalta el. Mivel Orczy Bódog tarsolyában már voltak saját kompozíciók, néhány előadásra kész opera is, a család 1880-ban úgy döntött elhagyják Magyarországot. Emma ekkor 14 éves volt. A zeneszerző operái 1882 elejétől kerültek bemutatásra Londonban, Magyarországon soha.

Az Orczy család először Belgiumba, majd Párizsba költözött, végül Londonban telepedett le a Great Portland Street 162-ben. Orczy Emma szorgalmasan tanult angolul, miközben képzőművészeti iskolákba járt. Bár nem festőnek szánták a *West London School of Art*-ba, majd a *Heatherley School of Fine Art*-ba festészetet tanult. Itt a művészeti iskolában találkozott egy fiatal illusztrátorral, *Henry George Montagu MacLean Barstow*-val, egy skót eredetű angol pap fiával. Emma alkotásait a nagyigényű *Royal Academy* tárlatain is kiállíthatta. Már elismert festőnő volt, amikor az ismeretségből 1894. november 7-én házasság lett, a *St Marylebone* plébániatemplomban a vőlegény édesapja eskette a fiatal párt. Ez volt a kezdete egy örömteli és boldog házasságnak, amelyről Emma asszony később úgy írt, hogy "közel fél évszázada a tökéletes boldogságnak és megértésnek, a tökéletes barátságnak és gondolatközösségnek."

A fiatal pár eleinte nehéz körülmények között élt. Henry folyóiratokat, regényeket illusztrált; Emma festményeivel neves kiállításokon mutatkozott be. Férje biztatására írásra adta a fejét. Első próbálkozásai nem rengették meg a londoni irodalmi életet, bár több detektívtörténete is megjelent, többek között a *The Englishwoman's Domestic Magazine* és a *The Illustrated London News* hasábjain. Az első említésre méltó sikerét az *Old Hungarian Fairy Tales* (Régi magyar mesék) című kis kötete jelentette. Ebben többek között olyan régi magyar népmeséket dolgozott fel mint a Nefelejts, a Két törpe, a Három Vándorló, a Hajnalkötöző királyfi, vagy a Bűvös macska. A könyvet férjével együtt illusztrálták. Ebből a kis kötetből már közel 469 ezer példány kelt el. A siker és férje segítsége megerősítették Emmát abban, hogy folytassa az írást. Gondolatait egyre inkább a detektív és a kalandos történetek uralták.

1902-ben papírra vetette a *The Scarlet Pimpernel* (A Vörös Pimpernel) című regényét. A barátai unszolására készített színmű-változat 1903-ban a Theater Royal-ban telházal ment ugyan, de nem volt nagyon sikeres. Azonban a 1905. január 5-én London West End negyedében újonnan megnyílt *New Theatre* színpadán bemutatott darab a kritikusokat már teljesen elbűvölte. Ebben nagy szerepe volt annak, hogy Orczy Emma az utolsó fejezetet teljesen átdolgozta. A közönség tombolt, a darab ebben a színházban 122 előadást ért meg. Londonban különböző társulatok harminc év alatt összesen 2000-szer mutatták be. Az Egyesült Királyság legnépszerűbb színműve. A regény két évvel a színházi bemutató után jelent meg a könyvpiacra és átütő sikert aratott. Orczy bárónő hatalmas olvasói kört szerzett Nagy-Britanniában és szerte a világon. Minden idők

legsikeresebb könyveként tartják számon. Eddig több mint 17 millió példány talált gazdára. 2-3 éven belül fordításban megjelent olasz, spanyol, német, francia és japán nyelven. Összesen 14 nyelvre fordították le. A regény népszerűsége arra ösztönözte a szerzőt, hogy az elkövetkező években 15 folytatást írjon. A filmipar is hamar felfedezte és több változatban is megfilmesítették. A leghíresebb feldolgozás az 1934-ben bemutatott hangosfilm, melynek producere Korda Sándor, forgatókönyvírója Bíró Lajos, és főszereplője Leslie Howard (Steiner László) emigráns magyarok voltak.

A címszereplő, a Vörös Pimpernel, Sir Percy Blakeney, a gazdag angol, aki félelmetes kardforgatóvá és gyors gondolkodású menekülőművésszé változik, meghonosította a „titkos identitással rendelkező hőst” a populáris kultúrában. A Vörös Pimpernel olyan jellemzőkkel rendelkezik, amelyek a szuperhősök szokásos sztereotípiájává vált, beleértve az álcázásra való hajlamot, a jellegzetes fegyver (kard) használatát, és a képességet, hogy felülmúlja és kijátssza ellenfeleit, valamint, hogy mindegyiküknél maga után hagy egy névjegykártyát, egy vörös pimpernelt. Azáltal, hogy felhívja a figyelmet alteregójára, Blakeney egy lassú gondolkodású bolondjátékosként bújkál meg nyilvános arca mögé, és egy támogatói hálózatot is létrehoz, a *The League of the Scarlet Pimpernel* (A Skarlát Pimpernel Szövetség) néven, amely segíti törekvéseit. Olyan típus, mint a későbbi

irodalmi alkotásokban, Zorro (Don Diego de la Vega), Superman (Clark Kent) vagy Batman (Bruce Wayne). Az angol arisztokrata a valóságban persze nagyon is éles eszű, sőt titokban halálra ítéleteket és börtönben senyvedőket ment meg a francia forradalom vezetőinek markából, jele pedig a vörös pimpernel (mezei tixszem) nevű virág.

Orczy Emma íróként gyakran utalt történelmi eseményekre és alakokra, de ezeket szabadon alkalmazta történetei megalkotása során. Például a polgár *Chauvelin*, a Vörös Pimpernel sorozat visszatérő gonosztevője bizonyos mértékig a valós életben *Bernard-François-n, de Chauvelin* márkí, aki túlélte a forradalmi időszakot, hogy Napóleon alatt hivatalnokként szolgáljon. A Bourbon-restauráció idején elismert liberális képviselő volt.

A Pimpernel-sorozatban szereplő további történelmi személyek között megtalálható például Maximilien Robespierre, Georges Danton, Francois Chabot, Jean-Paul Marat, Paul Barras, de a walesi herceg, sőt Ferenc József császár is.

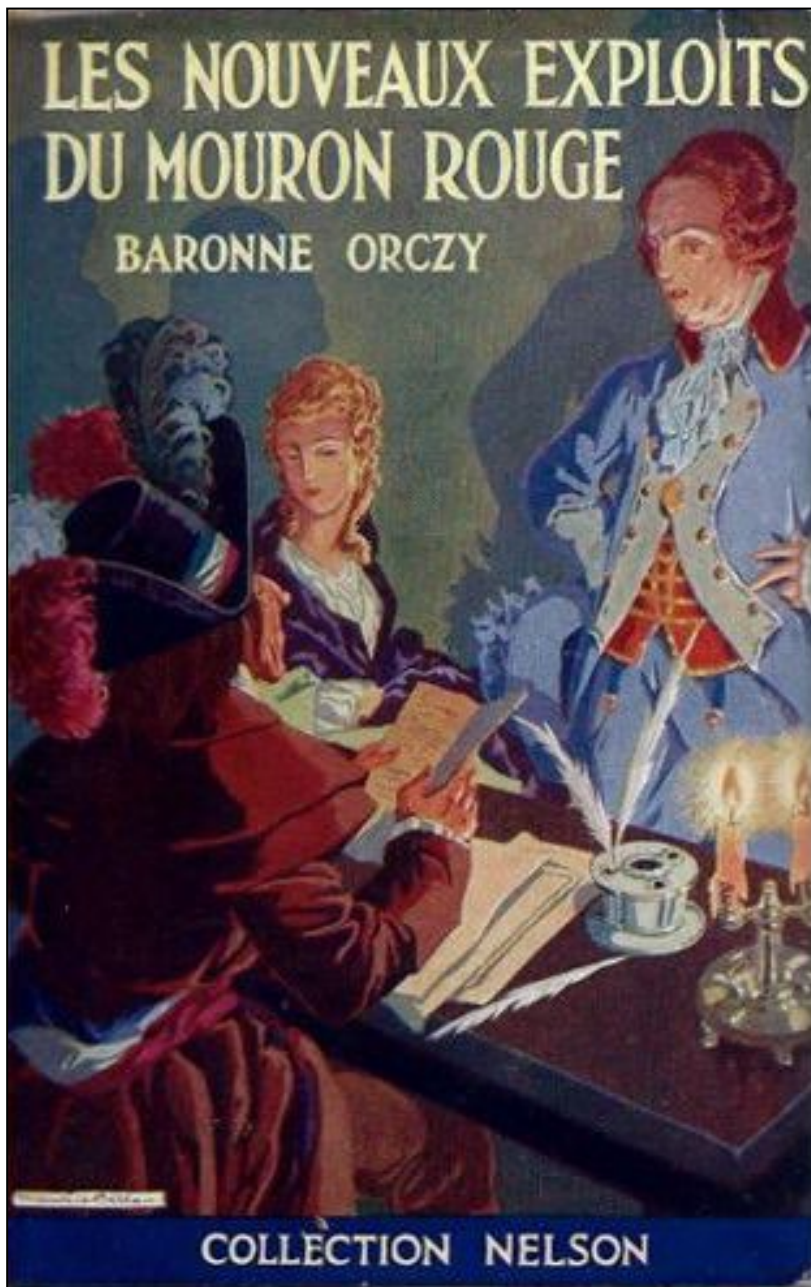
A Pimpernel regényciklus részeként 1906-ban megjelent *I Will Repay* (Megfizetek!) című regényét szintén a legjobb angol könyvek közé sorolták. A Pesti Napló 1911. november 26-i számában olvasható cikkében Tábori Kornél azt írja, hogy Orczy Emma bárónő a hazáján és az uralkodón is – aki ejtette báró Orczy Bódogot a színházi affér nyomán – megbosszulta apja tragédiáját. Ferenc József gyertyatartói

címmel a bécsi udvar intimitásait megrajzoló regényt írt, melyben Ferenc József név szerint szerepel, s egy izgalmas jelenet szereplője a műben. Édesapja alakját az 1906 februárjától 1909 januárjáig tizenegy kiadást megért *A Son of the People – A Romance of the Hungarian Plains* (*A nép fia – A magyar puszták románcja*) című megrázó erejű regényében örökölte meg. Bideskúty, kinek természetét felgyújtja a dühöngő falu népe, midőn a földesúr a határban egy gőzmalom építtet, nem más, mint báró Orczy Bódog. A borzalmas eset valóban az ő birtokán történt. A bárónő egy alkalommal nyíltan meg is mondta, Ginever Artúrnénak, hogy a „magyar dolgokért nem kíván tenni semmit, apja megtette a magáét és ő most már más irányban működik”.

A következő romantikus fordulat a *Pimpernel Erdélyben* című kötet megjelenésével következett be. A legendás Pimpernel egyik leszármazottjának képében támadt fel hamvaiból, s elment a Trianon utáni Erdélybe, ahol régi hírnevéhez méltón, igazi angol gentlemanként szembeszállt mindazzal az igazságtalansággal, amit ott látott. A regény részben az angol mentalitásban a magyarokat igazságtalanul ért szenvedések iránt éledezni kezdő megértés szimbólumának is tekinthető. A kötet Szent István Társulat kiadásában megjelent magyar fordításával hosszú nyugati diadalmenete után a magyar irodalomba is bevonult.

Irodalmi műveiből szerzett tekintélyes vagyonából a házaspár előkelően élhetett, birtokot vásároltak a Kent-i Thanet-ben és nyaralót Monte Carlóban, a "Villa Bijou"-t, az Avenue de la Costa 19 szám alatt. 1899. február 25-én megszületett egyetlen gyermekük John Montague Orczy-Barstow.

A bárónő még hetvenévesen is szellemi és testi ereje teljében alkotott. Az angol magazinok egyik legkedveltebb munkatársa volt. Amikor 1995-ben az Egyesült Államokban CD-ROM-ra rögzítették a világirodalom ama 2000 műalkotását, amelyeket úgymond „mindenkinek ismernie kell”, egyetlen magyar vonatkozású mű került közéjük: Orczy Emma bárónő 1905-ben kiadott regénye, A Vörös Pimpernel.

Gyermekek oldala - Gyermekek oldala - Gyermekek oldala.

Zelk Zoltán: Nyár és tél között

Nyár és tél között úgy vándorol
 Október, November,
 mint a poros országúton
 két szomorú ember.
 Kertek, lankák körül jönnek,
 mennek havas tájra,
 búsán integet utánuk
 egy kopár fa ága.
 Mint rossz gyerek, a szél őket
 sárral megdobálja,
 utánuk fut, ruhájukat
 s hajukat cibálja.
 Nyár mögöttük, tél előttük,
 néha meg-megállnak
 s búcsút intenek a hervadt,
 búslakodó tájnak.

Öri István: Halloweenre

Tök, tök, sárga tök,
 Halloweenre mit főztök?
 Kígyót, békát, csontvázakat,
 mindenféle bogarakat.

Tök, tök, kicsi tök,
 ugye hozzánk eljöttök?
 Elmegyünk, elmegyünk,
 ajtódon becsengetünk.
 Megtréfálunk, cukrot kérünk,
 aztán gyorsan odébb lépünk.

Tök, tök, csúnya tök,
 jobb lesz, hogyha nem jöttök!
 Cukrot, csokit mi is várunk,
 házról-házra körbejárunk.

Figyelő**Figyelő****Figyelő****Figyelő****ELŐZETES**

A **Bornemisza Péter Társaság** következő, 2022. decemberi rendezvénye az immár hagyományos **Ádvent a könyvtárban**. Közös est a Bécsi Magyar Evangélikus Gyülekezettel.

Időpont: 2022. december 4.-én, d.u. 17:30-kor. **Helyszín: Bécs 6. Capistrangasse 2/15.**

Rendezvényeink,
az e pillanatban érvényes járványügyi szabályozások értelmében, minden korlátozás nélkül látogathatók.

Tisztelt olvasónk!

A **Bornemisza Péter Társaság** hálásan köszöni eddigi adományait! Igen nehéz anyagi helyzete ellenére sem havi rendezvényeit, sem a *Bécsi Posta* kiadását nem szándékszik megszüntetni vagy kurtítani. Ehhez azonban az Ön segítségére van szüksége.

Lapszámunkhoz ezúttal csekket is melléeltünk, azzal a kéréssel, hogy lehetőségei szerint támogassa társaságunk irodalmi-művelődési munkáját, valamint lapunk megjelentetését.

Amennyiben hozzájárulását csekk helyett inkább elektronikus úton (e-banking) kívánja eljuttatni, kérjük, az alábbi adatokat használja:

EmpfängerIn: Peter Bornemisza Gesellschaft

Bankverbindung: Unicredit-Bank Austria, 1020 Wien; Rothschildplatz 1

BLZ: 11000 Konto Nr. 00207578600 IBAN: AT58 1100 0002 0757 8600

SWIFT (BIC): BKAUATWW

Verwendungszweck: Az Ön neve + "Spende"

Hozzájárulását előre is köszönjük!

Tisztelettel: Andorka Hanna, BPT pénztáros

KIÁLLÍTÁS

LAM (Light Art Museum) Fényművészeti Múzeum.

Október 18.-án nyílt meg Budapesten, a belvárosi Hold utcai volt vásárcsarnokban (Hold utca 13.) ez az új múzeum. Az ott kiállító művészek a fény kreatív használatának minden lehetséges aspektusát megragadva határozzák meg az intézmény identitását, beleértve a vetítés „mapping”-nek nevezett médiumát, az interaktív és térbeli tervezést, a holografikus kísérleteket, az adatoművészetet és más technokulturális gyakorlatot – a történeti művektől a kortársakig.

Lapunk letölthető a BPT honlapjáról: www.bornemisza.at/

Absender: P.b.b Péter Bornemisza Gesellschaft
A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15.

www.bornemisza.at

Dipl.Ing. Barna SZABÓ
Robert-Barany-Str. 3

A - 2000 Stockerau

“Wiener Post“
Gefördert aus Mitteln der
Volksgruppenförderung.
Erscheinungsort: Wien
Verlagspostamt: A-1060 Wien

Medieninhaber und Herausgeber: Péter Bornemisza Gesellschaft, A-1060 Wien, Capistrangasse 2/15. Redaktion: Mag. Zoltán Kató
E-Mail: bornemisza@gmx.at Bankverbindung der Gesellschaft: Unicredit-Bank Austria, 1020 Wien, Rothschildplatz 1
BLZ: 11000. Konto Nr. 00207578600, IBAN: AT58110000207578600; SWIFT (BIC): BKAUATWW